

Бендерська В.І.

магістр,

Науковий керівник: **Семенов А.А.**

кандидат економічних наук, доцент,

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Міжнародна торгівля – це найдавніша форма економічних відносин, яка існувала ще задовго до формування світового господарства. Розвиток міжнародної торгівлі дав можливість для розвитку машинного виробництва, яке могло розвиватися лише на базі імпортової сировини.

В останні ж роки у світі надзвичайно швидко розвивається глобалізація, прискореними темпами зростають масштаби світової торгівлі та процеси міжнародного обміну, світова економіка стає більш відкритою. Глобалізація – це процес, який сприяє проникненню культурних і технологічних стандартів різних держав. В таких умовах Україна має визначитись з необхідними механізмами оптимального розв'язання проблеми приєднання до світових глобалізаційних процесів, що має забезпечити максимальні зовнішні переваги та мінімальні внутрішні втрати.

Дослідженню ролі, стану та місця торгівельних зв'язків в економічному розвитку держави в науковій літературі присвячено чимало робіт як українських, так і російських авторів: Гош А., Данилишин Б., Лебедева В., Тарасевич В., Філіпенко А., Зіядулаєв Н.

Метою статті є дослідження показників зовнішньої торгівлі України в умовах глобалізації та визначення інструментів підвищення ефективності зовнішньоторгівельних зв'язків України.

Глобальному середовищу, за висновками міжнародних експертів та інститутів притаманні ознаки економічної депресії, високого рівня невизначеності перспектив, макроекономічної нестабільності. 2012-2013 роки продемонстрували нестійку динаміку глобальної економіки.

Економіки розвинених країн балансували на межі спаду, вони вражені чотирма основними проблемами: боргові кризи; слабкий розвиток банківського сектору; низький сукупний попит і, як

наслідок, безробіття та жорстка бюджетна економія ресурсів; неефективна інституційна політика [2].

Основні торговельні партнери України в Європейському Союзі (ЄС) демонстрували негативну тенденцію і динаміку ВВП протягом 2012 року (Угорщина, Італія, Іспанія) та сповільнення економічного зростання (Польща, Німеччина). За оцінками Євростату, за підсумками 2012 р. сумарний ВВП країн ЄС в річному вимірі зменшився на 0,3%.

Одна з головних проблем, яка перешкоджає стабільному відновленню зростання в регіоні та світі – це невизначеність щодо перспектив вирішення боргової кризи в ЄС, зокрема в євроні. Гальмування європейської економіки негативно впливає на темпи зростання ВВП більшості країн світу. Економічні проблеми в розвинених країнах уповільнюють темпи зростання ВВП країн, що розвиваються. Значне сповільнення зростання ВВП у 2012 р. відбулося в основних азійських країнах – торговельних партнерах України: у Китаї – до 7,8 із 9,3%, Туреччині – до 2,2 із 8,8%; в Індії – до 4,0 із 7,7%. Економічне зростання уповільнилося і в Російській Федерації – 3,4% у 2012 р. порівняно з 4,3% у попередньому році [2].

Уповільнення темпів зростання світової економіки зумовила зниження попиту на міжнародних ринках основної експортної продукції України, умови торгівлі додатково погіршилися внаслідок застосування протекціоністських заходів у країнах – торговельних партнерах.

За даними Державної служби статистики України, за підсумками 2012 р. Україна експортувала товарів на 68,8 млрд дол. США, що у вартісному ви-мірі на 0,6% (або на 415,6 млн дол. США) більше, ніж за 2011 р. Імпорт товарів за цей період становив 84,6 млрд дол. США, продемонструвавши зростання на 2,5% (або на 2,0 млрд дол. США). Таким чином, за підсумка ми 2012 р. сформувався негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів у розмірі 15,8 млрд дол. США, що на 1,6 млрд дол. США більше аналогічного показника 2011 р [3].

Найбільше зріс експорт сільськогосподарських товарів (45,8%), транспортних засобів (22,8%) і харчових продуктів (18,9%) (рис. 1).

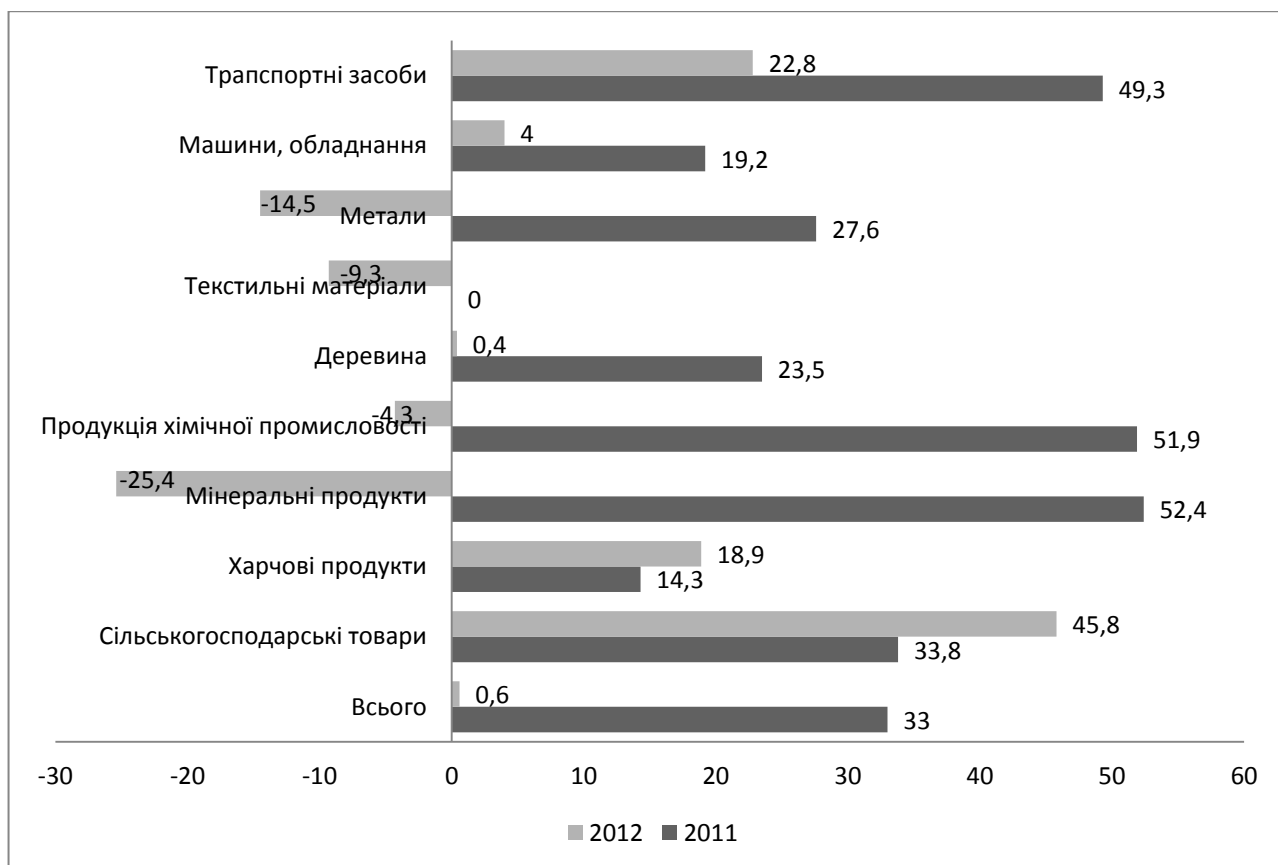

Рис. 1. Динаміка експорту товарів у 2011-2012 рр., %

Джерело: розроблена авторами тез за даними [1]

Загальний експорт зернових порівняно з 2011 р. збільшився майже удвічі, досягнувши 7,0 млрд дол. США. Зростання експорту зернових на майже 3,4 млрд дол. США стало основою загального зростання експорту з України. Високій динаміці експорту сільськогосподарської продукції сприяла відмова України від обмежень експорту зернових на тлі позитивної цінової кон'юнктури на аграрних ринках.

Поступово зростають обсяги експорту товарів з високим рівнем обробки. У сфері торгівлі машинобудівної галузі, присутність у технологічних ланцюгах компаній СНД дала змогу вітчизняним виробникам збільшити експорт на 4,0%. (Для прикладу. Українське підприємство «Мотор Січ» реалізувало контракти з постачання двигунів для російської авіатехніки, що підтримує значні обсяги експорту турбореактивних і турбогвинтових двигунів, а програма модернізації вагонного парку в Казахстані дала змогу збільшити експорт вагонів). В цілому експорт України транспортних засобів зріс на 22,8%[1].

Уповільнення динаміки економічних процесів більшості країн – торговельних партнерів, зокрема європейських країн, призвело до зниження попиту на продукцію чорної металургії. Як наслідок,

експорт чорних металів скоротився майже на 3,1 млрд. дол. США, а експорт металопродукції у 2012 році скоротився на 14,5% відносно 2011 року.

Спостерігається різке падіння темпу приросту обсягу товарного імпорту із 36,0% у 2011 році до 2,5% у 2012 році, це пояснюється насиченням попиту, який сформований у період відновлення економічної активності в посткризовий період, проявами депресивних тенденцій в економіці України [3].

Але попри усі ризики глибокої депресії, в Україні має тенденцію до зростання попиту на імпортовану продукцію споживчого та інвестиційного характеру. Зокрема, частка продажу непродовольчих товарів, вироблених на території України, через торговельну мережу у 2012 р. порівняно з 2011 р. зменшилася на 6,3 в.п., до 42,6%.

Особливості зовнішньої торгівлі України в умовах поширення депресивних тенденцій світової економіки зумовили специфічні риси розвитку національної економіки протягом 2012 р. Існує ряд перепон для виходу із кризової ситуації, що склалася у зовнішній торгівлі України на сьогоднішній день: неконкурентоздатна на світовому ринку вітчизняна продукція; недостатнє сприяння держави вітчизняним експортерам; вивіз національного капіталу за межі України; відсутність податкового стимулювання розвитку зовнішньої торгівлі [1].

Саме зазначені негативні фактори формують потребу у зміні державної політики у сфері міжнародної торгівлі України. Серед перспективних напрямів розвитку зовнішньої торгівлі, науковці та практики виділяють наступні:

- мінімізація від'ємного сальдо в зовнішній торгівлі товарами за рахунок збільшення обсягів експорту, зокрема заохочення експорту високотехнологічної продукції;
- диверсифікація ринків збуту;
- збільшення частки інвестиційного імпорту [2].

Досягнення цих завдань є важливою складовою для подолання депресивних тенденцій національної економіки України та здобуття свого місця на світовій економічній арені.

Таким чином, для пристосування до умов глобалізації та розвитку зовнішньої торгівлі, Україна повинна розробити стратегію, яка має базуватися на поєднанні принципів відкритості економіки із захистом внутрішнього ринку. В основу цієї стратегії має бути покладена політика економічного патріотизму, яка абсолютно не

суперечить ні принципам сучасного глобалізованого співжиття, ні інтеграційним намірам України.

Список використаних джерел:

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – 576 с.

2. Україна в 2012 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку. Національний інститут стратегічних досліджень.-Київ – 2013, 220 с.

3. Державний комітет статистики України/ [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. К.А. Фліссак, Регулятивні та стимулюючі засоби реалізації інтеграційних прагнень України у сфері зовнішньої торгівлі. / «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». – 2011 р., 5-6 випуск. – С. 1-7.

Лукашова І.В.

студентка;

Семенов А.А.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки,

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського

ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Проблеми інвестиційної привабливості в сучасному світі знаходяться в центрі уваги економіки будь-якої країни, особливе значення вони набувають з посиленням в світі процесів глобалізації та інтеграції. Особливе значення інвестиції мають для країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються, адже саме вони виступають механізмом соціально-економічних перетворень, сприяють розвитку перспективних галузей господарства країни. Тому дослідження інвестиційної привабливості України як країни з транзитивною економікою є актуальним і потребує аналізу.

Проблемам дослідження інвестиційної привабливості приділена увага в роботах багатьох вчених, таких як: І.О. Науменко, В.М.